

Oponentský posudek na diplomovou práci Zuzany Stibořikové

Práce se zabývá reprezentací holokaustu v díle Arnošta Lustiga s důrazem na naratologickou perspektivu jeho próz. Autorka se tématu zhostila poměrně dobře, pracuje s rozsáhlou odbornou literaturou o šoa (Frankl, Rosenfeld, Bauman, Jehuda Bauer, Barša), jeho literárním zpracování (diskuse o Adornovi, Young, Kiedaisch, Lang), narativu (Doležel, Stanzel, Genette, Chatman, Schmid) i Lustigově tvorbě (dobové recenze, studie, Hamanova monografie, životopis Cingerův i právě vydaná studie Filipa Tomáše). Na několika místech práce jsou její interpretace přesvědčivé. To platí např. pro postřehy o referenční neurčitosti v raných Lustigových povídkách (s. 33-34), o záměrném znejist'ování čtenáře (36), o opakujících se verba cogitandi et sentiendi v Lustigově stylu (s. 40), o "vybroušenosti" stylu fiktivního deníku v próze Nemilovaná, jež se vzdaluje spontánní písemné výpovědi deníkového žánru (51), platí to pro charakteristiku první verze Dity Saxové (s. 72) atd.

Vedle překlepů a pravopisných přehlédnutí (např. "ichformy", "ztratila krabic od umělého tuku", "tři sta metr", "do Terezínského ghetta", Nunning místo Nünning, "Kateřina Horowitzová" (s. 29), uvozovky uvnitř uvozovek, vydání Noci a naděje v roce 1957 /s. 23/) se setkáme s větami, v nich se čtenář poněkud ztrácí: "Zachrání se, cena je ale velmi vysoká a ona se s ní v novém životě musí naučit žít." (s. 27) " Díky perspektivě postav v situacích, které si vybírají své viníky, zprostředkovává vypravěč terezínskou atmosféru." (s. 32) "Milostná scéna, do které čtenář vstupuje s perspektivou Gabriely, je oběma hlavními postavami." (47) "Tápání se odráží v komunikaci mezi manželi Goldblattovými, ve Ficiho vloupání do úřadu Židovské náboženské obce, v chladném vzplanutí mezi Ditou a D. R. i v dalších konfliktech, v něž vyústila..." (72) Také věta na straně 13, patrně přeložená z angličtiny, působí kostrbatě: "Holokaust byl vraždou nacistického Německa na šesti milionech židů" (13). Z odborného stylu vybočují obraty jako "studoval novinařinu" (27), nadnesená je formulace, že Lustig odchodem do exilu "přijal úděl ahasvera" (29). Piotr Rawicz byl evidentně v Litoměřicích, název "Leitmeritz" (21, polská wikipedie v jeho hesle) používali na války nacisté. Románová verze příběhu o Vilim Feldovi pod názvem Král

promluvil, neřekl nic v roce 1990, jak se tvrdí v práci (26), vůbec nevyšla. Heslo Arnošt Lustig na internetové wikipedii, z něhož byla patrně informace převzata, klame. Na téže straně 26 je v souvislosti s Modlitbou pro Kateřinu Horovitzovou připomenuta moje studie Smrt Horsta Schillingera. Těší mě to, ale v souvislosti s reálnou událostí, kterou v literární transformaci líčí Lustig i další autoři, bylo třeba zmínit skutečného svědka Filipa Müllera, člena sonderkomanda, jehož cituji a jenž zastřelení H. Schillingera popisuje jinak než ostatní. Verze, jak ji líčí Cinger potažmo Lustig, není relevantní, protože v roce 1943 Lustig ještě v Osvětimi nebyl. Formulace na straně 31 ("Úmyslně tak převrací realitu, aby odkryl její absurditu.") je zavádějící, protože se netýká postavy otce z předchozí věty, ale autora.

Problematicky jsou volena klíčová slova práce: ponížení, strach, trauma, svědectví, umění, atmosféra, perspektiva, prožitek, zobrazení. Nezasvěcený čtenář by asi hádal, že jde o práci z oboru psychologie. Chybí zde holokaust, ale také (až na "perspektivu", kde by asi byla vhodnější "perspektiva vyprávění" nebo "naratologická perspektiva") specifické zaměření k jeho literární a naratologické reprezentaci.

Autorka práce formuluje své závěry podle mého názoru příliš obecně. "Právě strach z neznámého i pocit nevyhnutelnosti je ústředním tématem Lustigových próz." (28) "Lustig v již napsaném nalézá stále nové podněty, aby se přiblížil cíli: co nejvěrněji zobrazit člověka konfrontovaného s holokaustem." (49) "Cílem práce pak je ukázat, že sledování nejniternějších myšlenek individua i jeho trvalé poznamenání prostředím koncentračního tábora je pro autora způsobem, jak ztvárnit zkušenost holokaustu, a že jeho zásahy do předchozích děl mají vyplývají z této snahy a mají tak své opodstatnění a význam." (12) Možná je na vině nešikovnost formulace, protože ze srovnávacích analýz v 5. kapitole (jednotlivé verze Dity Saxové, Domu u vrácené ozvěny, Zloděje kufřů) vyplývá, že autor se při přepracování svých próz soustřeďuje více na vnitřní svět postav, jejich myšlení a prožitků, jejich intimitu, že proto rozšiřuje promluvy postav lišící se od běžné přímé řeči apod. Autorka tak zastává jiný názor než většina české kritiky, zejména Michael Špirit, a polemizuje s tvrzením Filipa Tomáše, že některé Lustigovy texty mohou být na hranici perzifláže literatury o šoa. Její názor je přípustný a legitimní, pokud je založen na konkrétní analýze materiálu. Někdy se však argumentuje tvrzeními Arnošta Lustiga, tedy autointerpretacemi (53, 67), čímž se

argumentace stává apologií A.L. Navíc se také občas nediferencuje mezi psychofyzickou osobností A.L. a autorem jako činitelem v textu: "Zároveň pak do otázek, které si kladou postavy v situaci, jíž kdysi prožil sám autor, pronikají jeho vlastní úvahy." (47-48)

Práce tak jako celek působí přes zmíněné nesporné přednosti poněkud nedotaženě. Doporučuji práci k obhajobě a jako známku navrhuji "velmi dobře".

14. 5. 2011

Jiří Holý